

תורה ומדינה הלכה למעשה - עיון בסוגיית הגיור בימינו

ראשי פרקים

1. הליך הגיור בדברי הגמ'
2. קבלת המצוות כחלק מהותי מהליך הגיור בדברי הראשונים
3. החלוקה בין הודעת המצוות ע"י בית הדין לקבלתן ע"י הגר
4. קבלת מצוות באופן חלקי במעמד הגיור
5. מדיניות הגיור בימינו של הרבנות הראשית לישראל
6. גיור קטנים בני משפחות בעלות אורח חיים חילוני בימינו

1. הליך הגיור בדברי הגמ'

הגמ' במסכת יבמות מביאה בריתא, אשר דנה באריכות בנושא הליך הגיור. הגמ' פותחת בכך, שיש לשאול את המועמד לגירות: מפני ראית לבא להתגייר, הרי עם ישראל אינו אהוד במיוחד בעולם, ישנה אנטישמיות, שבימים עברו גרמה גם לפוגרומים ולשוואת יהודי ארופה הנוראה. בפירוש הגמ' לבריתא זו מוסבר, מהי הסיבה שבגינה מנסים לדחות את גיורו של המועמד ע"י הפחדות אלו ואחרות. זאת ע"מ שאם ירצה לפרוש יפרוש, ולא יתגייר. עקרון זה הינו פועל יוצא מתוך מדיניות הלכתית לפיה, אין כל רצון מצד עם ישראל לגייר גויים, והדת היהודית אינה דת מסיונרית, המעוניינת לגייר את כל האנושות. לכן, רק אם לאור כל הנתונים המורכבים הנ"ל, עדיין יחזיק בעמדתו, יתקדמו עמו בהליך הגיור. בהמשך הברייתא מובא, שאחר שהודיע שלמרות כל המורכבויות הכרוכות בלהצטרף לעם ישראל, מעוניין הוא להתגייר, יש לקבלו מיד. על לשון זה יש לשאול, מה הכוונה מקבלים אותו מיד. למה בדיוק מקבלים אותו, הרי בשה"כ הביע נכונות רצינית להתגייר, ולא ביצע כל מעשה לצורך ביצוע הגיור בפועל, ולא יתכן שבגילוי רצונו בלבד יחשב כגר. לאחר מכן אומרת הגמ', שיש להודיע לו מצוות קלות וחמורות שיש בעם ישראל, אשר עד כה לא היה חייב בהם. גם על כך אומרת הגמ', שהסיבה להודעה זו הינה, ע"מ שיבין היטב מהי המשמעות להיות חלק מעם ישראל ביחס לאורח החיים בו נהג עד כה, ואם יירתע מכך יפרוש. לכאורה הרי הברייתא בגמ' כבר אמרה שמקבלים אותו, אם כן כיצד אחרי שקיבלו אותו, יכול עדיין לפרוש עקב הלחץ המופעל עליו שלא להתגייר. עוד יש לציין, שהגמ' בפירושה לבריתא הנ"ל, כלל לא מביאה את הציטוט "מקבלין אותו מיד", אלא מביאה בבת אחת את חיוב ההודעה על מצבם הלא סימפטי של עם ישראל, ואת חיוב המצוות הנרחב המוטל על כל אדם יהודי. עוד אומרת הגמ', שהסיבה שישנו אינטרס מובהק שהגוי יפרוש מהליך הגיור, במידה ואינו מעוניין להתגייר לאור המצוות הרבות אשר יוטלו עליו עקב כך, הינה דברי הגמ' במספר מקומות, שקשים גרים לישראל כספחת. משפט זה מפורש ע"י הראשונים בכך, שבהנחה שגר התגייר ואינו מקיים את כל המצוות, ממילא גורם הוא נזק לעם ישראל, ומוטב היה שלא לקבלו. לאחר מכן אומרת הברייתא שאין מדקדקין עליו ואין מכבידין עליו יתר על המידה, אלא אם ישנה התרשמות שאכן הינו מעוניין לחסות בצל השכינה ולהצטרף לעם ישראל, יש לקבלו. דין זה נלמד בגמ' ממגילת רות, שם מובא שאחר שראתה נעמי שרות אכן מתעקשת לדבוק בה ובעם ישראל, לא הכבידה עליה יתר על המידה כדברי הפסוק: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה". לאחר מכן הברייתא באופן תמוה אומרת שוב, שאם קיבל מלין אותו מיד. לכאורה הקבלה כבר הייתה בחלק הראשון, אחר שנאמר למועמד לגיור שעם ישראל במצב לא הכי טוב. אם כן, מהי משמעות הקבלה הנוספת המובאת בדברי הגמ' כעת. יש לציין שבניגוד לקבלה הראשונה, קבלה זו מובאת בהסבר הגמ' לדברי הברייתא, שם מוסבר שהסיבה שמלין אותו מיד אחד הודעת חומרת המצוות וקבלתן מצדו הינה, שכיוון שישנה התרשמות שכוונת הגיור של המועמד הינה כנה, אין להשהות כלל מצווה זו. משום שמדובר ע"פ התרשמות בית הדין בגיור אמתי, אשר בביצועו ישנה מצווה גדולה של הכנסת אדם שמרצונו הכנה, למרות כל המורכבות הכרוכה בדבר, מעוניין בכל ליבו להתגייר. מדברי הגמ' נראה, שהמקור לחיוב להודיע למועמד את חומרת המצוות, נלמד מהדו שיח בין רות לנעמי, שבסופו מובא הפסוק ממנו למדים, שאין הכביד על הגר אחר הודעת המצוות וחומרתן, ואחר קבלתו. בניגוד לכך, לא נראה מההתדברות בין רות לנעמי, שישנו צורך להקשות על הגר, ולומר לו שלא כדאי לו להתגייר, משום שמצב עם ישראל כיום אינו טוב דיו.

2. קבלת המצוות כחלק מהותי מהליך הגיור בדברי הראשונים

התוספות לומדים מהמובא בסוף הגמ' הנ"ל, שגיור למעשה הינו כמו דין, ולכן ישנו צורך בשלושה דיינים שכנגדם יתבצע הגיור. אולם התוספות מבינים ממקור אחר בגמ' במסכת יבמות, שניתן לטבול לצורך גיור, בלא שלושה דיינים אשר יראו טבילה זו. על כך אומרים התוספות, שמה שמובא שישנו צורך בשלושה דיינים כחלק מהליך הגיור, הינו רק קבלת המצוות בה עוסקת הגמ'. לעומת זאת, במילה ובטבילה אין כל צורך בשלושה דיינים, ולכל הפחות לא מדובר בדבר המעכב את הליך הגיור מלחול. מפשט דברי התוספות עולה, שבאופן ברור החלק המרכזי בהליך הגיור, בו ישנו צורך שיהיו שלושה דיינים אשר בלעדיהם הגיור לא חל, הינו קבלת המצוות, בעוד החלקים הנלווים אשר שניים בחשיבותם, אך כמובן עדיין הכרחיים לגיור, הינם הטבילה והמילה. המקור המרכזי לקבלת המצוות כחלק מהליך הגיור הינו הגמ' ביבמות הנ"ל, ולפיכך להבנת התוספות, כאשר הגמ' אומרת שישנו צורך להודיע לו המצוות תו"כ קבלת הגירות, כוונתה הינה שישנו צורך שכתוצאה מהודעת המצוות המרכזיות, יקבל הגוי עול מצוות על עצמו, וזו משמעות דברי הברייתא "קיבל". היינו לא רק ששמע את הודעת המצוות והאזין לה בקשב רב, אלא כוונת הדברים הינה שיתחייב לקבל המצוות, לאחר שמסבירים לו את משמעותן. לפי דברי תוספות הללו, כשם שללא מילה וטבילה לא ניתן להתגייר, כ"ש שללא קבלת מצוות ע"י הגוי, לא יכול להתגייר, משום שקבלת המצוות הינה עיקר הגיור ומרכזו. הבנה זו מבין הב"ח בדברי התוספות ואומר, שקבלת המצוות מעכבת הגיור. לעומת דבריהם הברורים של התוספות הנ"ל, בעניין הכרח קבלת המצוות כתנאי בסיסי ע"מ שיחול הגיור, דברי הרמב"ם בעניין זה הינם מורכבים יותר. הרמב"ם בדבריו, אחר שמסביר את יסודות חיוב המילה והטבילה בגיור, אומר שגוי שירצה להתגייר – "להיכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה" כלשון הרמב"ם, מחויב למול, לטבול, ובזמן שביט המקדש היה קיים, היה מחויב גם להביא קורבן. לכאורה הרמב"ם לא מזכיר כלל את חיוב קבלת המצוות, אולם לפני שאומר מה הגוי מחויב כנ"ל מוסיף עוד משפט ואומר "ויקבל עליו עול תורה". כלומר מצד אחד הרמב"ם לא מונה את קבלת המצוות כחלק מחיובי הגוי לצורך הגיור כמילה וטבילה, ומאידך גיסא אומר במפורש, שגוי צריך לקבל על עצמו עול תורה. בהמשך דבריו מסביר הרמב"ם, שיש לבדוק אחר הגר אם ישנה סיבה צדדית שבגינה מעוניין הוא להתגייר, כגון רצון להתחתן עם אשה יהודיה, או ממון שהובטח לו עקב כך וכדומה. חיוב בדיקה זה לדברי הרמב"ם הינו בגדר "מצווה נכונה" כדבריו, היינו לכתחילה בלבד, ראוי לבדוק את מניעיו של הגר להתגייר. נראה שאת המקור לבדיקה זו לומד הרמב"ם מהברייתא בגמ' יבמות הנ"ל לפיה, ישנו צורך להודיע למועמד לגיור שמצבם של ישראל אינו שפיר דיו, ואם יש לו מניעים זרים לגיור לא מומלץ לו להתגייר, משום שבכך יגרום לעצמו רק סבל. הרמב"ם מבין, שאין באמירה זו רק הודעה בעלמא, אלא חלק מחיקור הדין המתבצע ע"י ב"ד, אשר מנסה להתחקות אחר מניעיו של המועמד. דבר זה נלמד מכך שהברייתא אומרת שמקבלים אותו. היינו, שישנה אפשרות בחקירה זו שלא יקבלו אותו. להבנת הרמב"ם מצב זה הינו, כאשר מתרשמים בית הדין שמניעי הגיור של מועמד זה אינם טהורים. אולם להבנת הרמב"ם חיקור דין זה הינו רק לכתחילה, משום שכפי שהבאנו לעיל, אין כל מקור ממגילת רות או ממקורות אחרים, המלמד את הצורך של חיקור דין זה. זו הסיבה שלדעת הרמב"ם, כפי שעולה מלשונו, חיקור דין זה הינו לכתחילה בלבד. הרמב"ם מביא יסוד זה הלכה למעשה, ובשו"ת "פאר הדור" המיוחס לו אומר, שבשעת הדחק כאשר דבקה נפשו של יהודי בגויה המעוניינת להתגייר, למרות שברור לכל שמניעי הגיור הינם רצון להינשא לאותו יהודי בהכשר, מ"מ ע"מ שלא לגרום להתבוללות אותו יהודי, אשר עלול להיסחף באהבתו אותה, ובמידה ולא יאפשרו לו להינשא לה בהיתר, יעשה זאת באיסור ויתבולל, מתיר הרמב"ם במצב זה לגייר את אותה אשה, על אף מניעיה שאינם טהורים דיו. ע"פ יסוד דברי הרמב"ם בשו"ת פאר הדור, מקלים בימינו לגייר גרים, אע"פ שידוע שמניעיהם אינם טהורים, כגון רצון להינשא ליהודי וכדומה. הרמב"ם ממשיך בדבריו ואומר, שאחר שלא נמצאו מניעים פסולים הנ"ל, מודיעים למועמדים לגיור את משמעות קיום המצוות וחומרם, זאת ע"מ שישמעו את חומרם ואולי יפרשו, כפי שמובא בגמ' הנ"ל שיש לעשות כן. בהנחה שלא פרושו, ועדיין למרות הפחדות אלו, ואחר שנבדקו ואינם מתגיירים כתוצאה ממניעים זרים, יש לקבלם ולגיירם אחר שכדברי הרמב"ם "קיבלו", היינו הגרים קיבלו על עצמם את דברי בית הדין בעניין המצוות וחומרם. יש להבין דברי הרמב"ם באומרו "קיבלו ולא פרושו", לכאורה ניתן לומר, שהכוונה במילה "קיבלו", אשר כאמור מקורה בגמ', הינה ששמעו ועדיין מעוניינים להתגייר. אולם ע"פ המושג "מקבלים אותם", אותו הסברנו בעניין חיקור הדין בדבר מניעיו של הגר, כמצב בו ישנה אפשרות שלא לקבל אותם, כגון כאשר מניעיו אינם טהורים, כך גם יש לפרש את דברי הרמב"ם כאן. ממילא הכוונה בדברי הרמב"ם באומרו "קיבלו", היינו שהסכימו להתחייב למה שנאמר להם, ולא די רק בקבלה שמשמעותה שמיעה בלבד, אחרת אין כל צורך לומר שאם קיבלו ולא פרושו מקבלים אותם, הרי אם לא יהיו מעוניינים ודאי שלא יקבלו אותם, שהרי כלל אינם מעוניינים עוד להתגייר עקב הנאמר להם. אלא שמדבריו עולה, שישנו מצב בו הגרים מעוניינים להתגייר, ועדיין לא נגייר אותם. ממילא לפי הבנה זו, אם אינם מקבלים המצוות, אין לגייר אותם כלל, ובניגוד למובא בעניין בדיקת מניעיו של הגר שהינה לכתחילה בלבד, קבלת המצוות הינה מעכבת. זו הסיבה כפי הנראה שהרמב"ם והגמ' מתעלמים מכך שבברייתא מובא גם אחר בדיקת מניעי הגר, הביטוי "מקבלים"

אותו". נראה שהסיבה לכך הינה ע"מ להדגיש, שישנו הבדל בין חיוב בדיקת המניעים של הגר להתגייר, שחיוב זה הינו לכתחילה בלבד, ומקבלים אותו המוכא בברייתא בעניין זה, משמעותו שממשיכים את הליך הגיור עמו, לבין האיסור לקבל את הגר, שלא מקבל על עצמו מצוות, שהדבר מעכב את הגיור אף בדיעבד והקבלה של המצוות הינה קריטית לחלותו של הגיור. אולם בהמשך דברי הרמב"ם אומר הוא מפורשות, שגר שלא בדקו את מניעיו, או שלא הודיעו לו המצוות גיורו חל. משמע לכאורה להיפך מההבנה הנ"ל, לפיה הודעה זו של המצוות מעכבת. הרמב"ם בהמשך דבריו אומר, שאפילו אם מצאו שמניעיו אינם טהורים הינו גר. לכאורה היה צריך להוסיף ולומר, שאפילו אם התברר שכלל לא קיבל על עצמו מצוות הינו גר, ע"פ דבריו בתחילת סעיף זה, לפיהם הודעת המצוות אינה מעכבת. המגיד משנה אומר על דברי הרמב"ם שפשוט שהודעת מצוות זו אינה מעכבת, וכנראה מתוך פשיטותם של דברים לא מביא לכך כל מקור. לכאורה יש להקשות, כיצד פשוט כל כך למגיד משנה דבר זה, בעוד שלדעת התוספות קבלת מצוות מעכבת כדלעיל, וממילא כנראה דין זה אינו כה ברור ופשוט כפי שאומר המגיד משנה. גם אם מוכח מהרמב"ם שקבלת מצוות אינה מעכבת, דבר שלא עולה בצורה מובהקת מדבריו כאמור לעיל, כיצד דבר זה כל כך פשוט לדברי המגיד משנה. מדברי הב"ח ג"כ עולה, שלמרות שלדברי התוספות קבלת מצוות מעכבת, לדברי הרמב"ם קבלת מצוות אינה מעכבת.

3. החלוקה בין הודעת המצוות ע"י בית הדין לקבלתן ע"י הגר

הגמ' במסכת שבת דנה בשאלה, כיצד יכול להיות מצב כפי שמוצג במשנה, שאדם עבר על הלכות שבת לאורך שנים רבות, בלא שידע כלל על קיומה של השבת, הגמ' מביאה שני מצבים אפשריים שכאלו. מצב ראשון הינו תינוק שנשבה בצעירותו לבין הגויים וגדל כגוי לכל דבר, עד שביום מן הימים נודע לו על דבר יהדותו, אך לא ידע דבר וחצי דבר על קיומם של המצוות. מצב נוסף המובא בגמ' הינו, גר שנתגייר בין הגויים. הראשונים התקשו מאוד בדברי הגמ' בעניין הגר. שהרי כיצד יכול אדם להתגייר בלא לדעת הלכות שבת. יש שאמרו שכמובא לעיל, אין חובה להודיע למעוניין להתגייר על כל המצוות, אלא ישנה חובה להודיע לו מקצת מצוות כדברי הגמ' ביבמות. ממילא ניתן לומר שמסיבות שונות בחר בית הדין שגייר אדם זה, לא להודיע לו על מצות שבת, אלא על מצוות אחרות. אפשרות נוספת המובאת בדברי הראשונים, אותה מביא בין השאר הרמב"ם הינה, שגיירו גר זה בקטנותו. ממילא באופן זה אין צורך להודיע לו כלל על המצוות, שהרי כלל אינו חייב במצוות בקטנותו. לכאורה לדעה הסוברת שהודעת המצוות וקבלתן ע"י הגוי אינה מעכבת כלל, לא מובן מדוע הראשונים מתקשים בהסבר גמ' זו. הרי ניתן היה לומר שהגר התגייר בפני בית דין, שבטעות לא הודיע לו כלל על קיומם של המצוות, והגר התגייר ע"י מילה וטבילה. ממילא גם אם אסור לבית דין לעשות כן לכתחילה, מ"מ אם כך נהג בית הדין גיורו חל. מדברי הראשונים הנ"ל המתקשים בדברי הגמ' עולה, שאינם מבינים שישנו מצב שהגר יתגייר בלא קבלת תורה ומצוות כלל, וממילא סוברים הם כולם שקבלת המצוות ע"י הגר מעכבת, ואין הגיור חל בלעדיה אף בדיעבד. כאמור גם הרמב"ם התקשה בגמ' זו והסבירה באופן שמדובר דווקא בגר קטן בלבד. ממילא קשה על דברי האחרונים הנ"ל, אשר הבינו בדברי הרמב"ם שסובר הוא שקבלת מצוות אינה מעכבת, ואף קשה על הרמב"ם עצמו אשר אומר מפורשות שהודעת המצוות אינה מעכבת. בעל שו"ת חמדת שלמה מסביר בטוב טעם את דברי הרמב"ם, כך שלא יסתרו אחד את השני. להבנת החמדת שלמה, שלא כדברי התוספות הנ"ל, הרמב"ם סובר שישנה חלוקה ברורה בין הודעת המצוות לבין קבלת המצוות ע"י הגר. בעניין הודעת המצוות אכן סובר הרמב"ם, כפי שאומר זאת במפורש, שאין הודעת המצוות מעברת, וגר שלא הודיעו לו על המצוות בעת קבלת הגירות, גיורו תופס בדיעבד. לעומת זאת מבין החמדת שלמה בדברי הרמב"ם, שקבלת המצוות ע"י הגר הינה מעכבת, וגר שלא קיבל על עצמו עול מצוות, למעשה אינו גר אף לא בדיעבד. הסיבה שקבלת המצוות מעכבת למרות שהודעת המצוות אינה מעכבת הינה להבנת הט"ז, מפני שקבלת המצוות הינה גוף הדבר והתחלתו, וממילא זהו החלק המרכזי של הגיור, וגר שלמעשה רוצה להתגייר אך אינו מעוניין לקבל על עצמו עול מצוות, למעשה אומר בכך שכלל אינו רוצה להתגייר. ע"פ דברי האחרונים הללו, ניתן להסביר דברי הרמב"ם המוקשים בהלכות גיור. בתחילה אומר הרמב"ם, שגר המעוניין להתגייר, כלומר רצונו להסתופף תחת כנפי השכינה ולקבל עליו עול תורה, או אז חייב למול ולטבול. הרמב"ם למעשה כותב שקבלת מצוות אינה חלק מתהליך הגיור אלא גוף הדבר, וכאמור אדם הרוצה להתגייר, ממילא רוצה לקבל עליו עול מצוות. כאשר זהו רצונו, אכן נותר לו רק למול ולטבול. זו גם הסיבה שבסוף דבריו אומר הרמב"ם, שאפילו נמצא שיש מניעים זרים לגיורו, הגיור חל בדיעבד, ולא מתייחס להודעת המצוות שגם היא אינה מעכבת, כפי שאמר ממש לפני כן. זאת משום שהודעת המצוות לא מעכבת, אך לא ניתן להבנת הרמב"ם לומר את הניסוח, שאפילו נמצא שלא קיבל את המצוות, עקב חוסר ההודעה של בית הדין על קיומם של המצוות, שהינו גר. משום שכאמור קבלת המצוות מעכבת. ע"פ חילוק זה ניתן להבין גם את דברי המגיד משנה, האומר שפשוט שהודעת המצוות אינה מעכבת, היינו דווקא ההודעה אינה

מעכבת, אך קבלתם של מצוות מעכבת לחלוטין. לכאורה על פשט דברי הב"ח, אשר מבין שהרמב"ם אכן סובר שקבלת המצוות אינה מעכבת, נותרו כל הקושיות הנ"ל, ביחוד הקושיה החזקה מדברי הרמב"ם על הגמ' בשבת הנ"ל, לפיהם מצב בו גר שלא ידע כלל על מצוות שבת יכול להתקיים רק בגר קטן, משמע שגר שלא קיבל על עצמו המצוות כלל אנו גר. מכח קושיות חזקות אלו יש להסביר בדברי הב"ח, שאינו מבין בדברי הרמב"ם שקבלת מצוות אינה מעכבת, אלא רק שהטבילה עצמה אינה חייבת להיות לשם קבלת מצוות, ואפילו אם טבלה האשה לשם טהרה מנידותה, טבילה זו תופסת. איך שלא נסביר את דברי הרמב"ם הנ"ל, מהשו"ע עולה מפורשות, באופן שלא משתמע לשני פנים שקבלת המצוות מעכבת לחלוטין. מדברי השו"ע עולה גם מפורשות חילוקו של החמדת משה, אשר מצד אחד אומר שקבלת מצוות מעכבת, ומאידך מצטט את הרמב"ם בסוף דבריו, שהודעת המצוות אינה מעכבת. מדבריו אף עולה, שמבין הוא ברמב"ם כדברי החמדת שלמה. שהרי לא לחינם מצטט בסעיף יב את הרמב"ם מילה במילה. יש לציין שלא מצאנו אף לא אחד מבין הראשונים שאומר מפורשות שקבלת מצוות אינה מעכבת. כל הראשונים המובאים בספר "זרע ישראל" אשר לקח לו כמשימה להוכיח שקבלת מצוות מעיקר הדין אינה מעכבת, מוכח מהם שהודעת המצוות אינה מעכבת, אך כפי שהוכחנו דבר זה אינו קשור בהכרח לקבלת המצוות, וממילא לא ניתן להוכיח מהם שקבלת המצוות אינה מעכבת. לעומת זאת מדברי ראשונים רבים עולה, שקבלת מצוות מעכבת באופן מפורש, וביחוד עולים הדברים מדברי השו"ע.

4. קבלת מצוות באופן חלקי במעמד הגיור

לכאורה ניתן היה להוכיח שקבלת מצוות מעכבת, מהגמ' בכורות אשר אומרת, שגר שמוכן לקבל עליו רק חלק מהמצוות אין מקבלים אותו. אולם יכולים הסוברים שקבלת מצוות אינה מעכבת לטעון, שאכן אין לקבלו, אך אם קיבלו גר זה גיורו תופס. אם כי יש לציין, שע"פ גמרא זו מוכח, שאם יבוא אדם ויטען שיש לגייר בגיור המוני את כל עולי חבר העמים המצויים בארץ שירצו בכך, אף בלא כל רצון לשמור תורה ומצוות, גם אם ניתן לומר שהגיור חל כאשר מגיירים בלא קבלת תורה ומצוות, מ"מ מגמ' זו עולה מפורשות, שהדיינים אשר יגיירו באופן זה עוברים על איסור. נראה שזהו המקור לדברי הרב קוק בשו"ת דעת כהן האומר, שמעבר לעובדה שרוב הפוסקים סוברים, שגר שמראש לא קיבל על עצמו בלב שלם תורה ומצוות, אינו גר אפילו לא בדיעבד. גם לדעת מיעוט הפוסקים הסוברים שהינו גר, לכאורה בהכנסת אדם שמראש בוודאות לא יקיים כלל מצוות, או יקיים באופן חלקי ביותר, עוברים על איסור "לפני עיוור לא תיתן מכשול". שהרי בראיה של טובת המתגייר, גורמים לו נזק רב, כאשר יורד ממדרגה של חסיד אומות העולם, אשר לעיתים מוסר נפשו על הגנת העם והארץ, שמקובלנו ע"פ הרמב"ם שיש לו חלק לעולם הבא, לדרגת ישראל מומר שוודאי ייענש על עוונותיו. מניין לנוקטים כשיטה זו שמותר לגרום לנזק כה גדול לאדם זה, ע"מ למנוע התבוללות בעם ישראל, כפי שסוברים מיעוט הפוסקים, שלדעתם ניתן לגייר בימינו ללא קבלת תורה ומצוות. לכאורה מהסיפור הידוע המובא בגמ' במסכת שבת על הגוי שהתגייר אצל הלל הזקן, כאשר לא הסכים לקבל על עצמו בעת הגירות את כל התורה ניתן להוכיח, שאין כל צורך בקבלת המצוות, או לפחות אין צורך בקבלת כל המצוות כולם. אלא שרש"י מסביר את הגמ' לפי הדעה המרכזית, ואולי היחידה בראשונים, לפיה קבלת המצוות מעכבת בכך, שהלל ידע בחכמתו, אחר שחקר את כוונותיו של המועמד לגירות בטרם גיירו, שבהמשך יקבל על עצמו את כל התורה כולה, ואכן כך היה, אך אם לא היה חושב כך הלל הזקן, ודאי לא היה מגיירו. יש לציין שפירוש זה בגמ' מחייב המציאות, משום שגם לדעת הסוברים שקבלת מצוות אינה מעכבת, מ"מ לכתחילה ישנה חובה לוודא שהגר מקבל על עצמו עול מצוות, וממילא וודאי שהלל עשה כן. מגמ' זו אכן עולה, שישנו מקום משמעותי לשיקול דעת נרחב של בית הדין לגיור, לנסות להתחקות אחר כוונותיו של המועמד לגיור, ולעיתים לקבל את גירותו אף שקבלת המצוות שלו מוטלת בספק, מתוך הבנה שלטוח ארוך יקבל על עצמו עול מצוות באופן משמעותי. כן מצאנו בגיורים של גדולי ישראל בעת האחרונה, כדוגמת הרב עובדיה יוסף, שלימד זכות לעיתים רבות על גרים, בדרכו של הלל הזקן. אולם אין להוכיח ממעשים אלו, שניתן לגייר גיור כאשר אין כל אינדיקציה בבית הדין, שהגר יקיים תורה ומצוות בהמשך חייו.

5. מדיניות הגיור בימינו של הרבנות הראשית לישראל

יש המביאים כמקור להקל בימינו בהלכות גיור בעניין קבלת המצוות של המועמד לגיור, את דברי שו"ת אחיעזר הסובר, שגר שאינו מקבל עול מצוות, היינו אדם שאומר מפורשות שאינו מעוניין לקבל עול מצוות אך אם אינו אומר זאת במפורש ניתן לגיירו. אלא שמדברי האחיעזר עולה במפורש, שאם ישנה אומדנא דמוכח שהגוי לא ישמור תורה ומצוות, נחשב הדבר כאילו אומר מפורשות שאינו מתכוון לקבל על עצמו עול תורה ומצוות, וממילא גיורו לא חל. כל דברי האחיעזר הינם, שישנו חיוב ברור לקבל על עצמו את כל המצוות, רק יש ללמד זכות ולקרב את המעומדים לגיור כדרכו של הלל הזקן. לכן לא ניתן להקל ע"פ דבריו ולהעלים עין מכוונותיו של המתגייר, ולהסתפק בכך שאינו אומר במפורש שאינו מקבל עליו עול מצוות. מכלל דברינו עולה באופן מובהק, שאין כל מקום לקבל גרים, בלא קבלה מלאה של עול המצוות. מתוך דברים אלו, מובנת המדיניות ההלכתית בנושא הגיור של הרבנות הראשית לדורותיה, ההולכת בעקבות רוב המוחלט של הפוסקים

הסוברים, שאין להקל בענייני הגיור. דהיינו, אין אפשרות לקבל גרים לעם ישראל בלא התרשמות מוחלטת של הדיינים בעת הגיור, שאכן הינו מתכוון בלב שלם לקבל על עצמו תורה ומצוות באופן מלא ומוחלט. בנוסף לכך, אין לקבל גרים ע"מ שיהיו מסורתיים, כפי שמוכח בספר "זרע ישראל" אשר כתבו הרב חיים אמסלם, וכ"ש כאשר הדיינים מתרשמים שהמבקש להתגייר אינו מתכוון לקיים כלל תורה ומצוות, או מתכוון לקיים באופן חלקי ביותר. שהרי גם האחיעזר הנ"ל סובר, שיש לכל הפחות לוודא שאת עיקרי המצוות ודאי יקימו מועמדים לגיור אלו, כגון אכילת מאכלים כשרים, שמירת שבת וכדומה. לדברי הרב אמסלם די הדלקת נרות לכבוד שבת ולצום ביום כ"ע"מ להתגייר, דבר שכאמור גם האחיעזר לא מקבל כלל ועיקר. עוד יש לומר, שגם לשיטתם שאין צורך בקבלת מצוות בגיור, רוב מוחלט של הפוסקים המחמירים בקבלת גרים באופן זה, סוברים שבהקלה בגיור ללא קבלת מצוות בשלמותן, לא רק שאנו לא מונעים התבוללות, אלא גורמים להתבוללות להתרחש באישור הלכתי, ובהכנסת גויים גמורים לעם ישראל. ורק לדעת מיעוט הפוסקים יש בכך מניעה מפני התבוללות העשויה להתרחש בימינו, עקב ריבוי הגויים במדינת ישראל. ע"כ גם לשיטה זו, שכל מניעה הינם מניעת התבוללות כתוצאה מהקלה בגיור, נראה שלא רק שאינם פותרים את הבעיה, אלא מחמירים ומגבירים אותה. יש להוסיף גורם חשוב בפסיקת ההלכה בדין זה בימינו. מבחינה מציאותית גלוי וידוע לכל, שבמידה ותנקוט הרבנות הראשית מדיניות מקילה בגיור, ותקבל גרים ללא שיקבלו על עצמם תורה ומצוות בהיכנסם לעם ישראל. ייווצר מצב מסובך מאוד, כאשר רבים מעם ישראל לא יקבלו את החלטת הרבנות הראשית, וממילא העם כולו יתחלק לשנים, ויאלצו להשתמש באילנות יוחסין ושאר הוכחות יהדות, כך שאלו לא יאמינו לאלו. מיותר לציין שמצב זה בלתי אפשרי שיתרחש. כיום מתוך ראייה של אחריות על שלמות ואחדות הפסיקה בנושאי יוחסין סורר מצב מצוין, כך שכל המערכות השונות, גם אלו שמבחינה אידיאולוגית מתנגדות עקרונית ומהותית למוסד הרבנות בפרט ולמדינת ישראל בכלל, בענייני בירור יוחסין מקבלים וסומכים באופן מוחלט על בתי הדין הרבניים מטעם הרבנות הראשית, ובכך משמרים את האחדות החשובה כל כך בענייני בירור יוחסין, ואת הפסיקה האחידה בנושא. מה שניתן להקל באופנים מסוימים מסיבות שונות בענייני כשרות המזון וכדומה, ובכך ליצור מצב שרבים מעם ישראל יאכלו אוכל כשר ברמה בסיסית, ומאידך חלק ניכר לא יסמכו על הכשרות של הרבנות הראשית, לא מתאפשר בשום פנים ואופן, בסוגיית בירור יוחסין ומדיניות הגיור. לשאלת השואל הסובר כדעת המקלים בסוגיה זו, כיצד אם כן כאשר אנו נוקטים כשיטה המחמירה, נמנע את ההתבוללות הצוברת את אט אט תאוצה עקב ריבוי הגויים בארץ, בעיקר בעקבות גל העלייה ההמוני והמבורך של יהדות חבר העמים במהלך השנים האחרונות, אשר הביא עימו גויים רבים שעלו לארץ ע"פ חוק השבות, אך אינם יהודים ע"פ ההלכה, שהינם ישראלים לכל דבר, משרתים בצבא, ונמצאים בכל ענף מענפי המשק הישראליים. נענה לשואל זה, שאכן לא לכל סיטואציה בחיים יש לנו פיתרון. וזו לא עילה להמציא דינים כה מיוחדים בהלכה, בנושא כה חמור, ולסמוך על מיעוט כה קטן באחרונים, אשר לכאורה נוקט כדעה זו להלכה.

6. גיור קטנים בני משפחות בעלות אורח חיים חילוני בימינו

יש שהעלו, בעקבות החשש הגדול מהתבוללות פתרון נוסף לגייר ללא צורך בקבלת תורה ומצוות, ע"י גיור קטנים מתחת לגיל מצוות, אשר אותם כדברי הגמ' בכתובות, ניתן לגייר בלא רצון שלהם לקבל תורה ומצוות, משום שזו זכות גדולה להיכנס תחת כנפי השכינה ולהתגייר, וזכין לאדם שלא בפניו. אולם פוסקים רבים סוברים ע"פ המובא בגמ' הנ"ל, ונפסק להלכה בשו"ע, שגר שכזה מיד בהגיעו לגיל מצוות, יכול למחות ולומר שאינו מעוניין לקבל על עצמו עול מצוות, וממילא גיורו פוקע. לכן כל גר כזה, שיגדל במשפחה חילונית, אוטומטית לא יקיים מצוות בהגיעו לגיל מצוות בודאות גמורה, וממילא בכך הינו מוחה על הגיור וגיורו פוקע. הדברים נכונים אף אם לא מחה על הגיור במפורש, כפי שמוכח בדברי האחיעזר הנ"ל, שבאומדן דמוכח שאינו מקבל על עצמו עול מצוות, נחשב הדבר כאדם שמוחה בגירות באופן מפורש. ממילא אין כל ערך בגיורים מעין אלו, אלא במצב שישנה הסתברות מסוימת, שאכן הגר הקטן כשיגדל, יקיים מצוות. הרב פיינשטיין התיר לגייר, אפילו במצבים שהגר הקטן הינו בן למשפחה אשר אורח החיים שלה הינו חילוני לגמרי, כאשר הגר הקטן לומד בבית ספר דתי. אולם כאמור גם לשיטתו, ישנו צורך שתהיה אינדיקציה ברורה, שהגר עשוי לשמור תורה ומצוות, כשיגדיל, וכנראה זו הייתה המציאות בשאלה שנשאל. ממילא מדבריו לא ניתן ללמוד דבר וחצי דבר, לענין גיור קטנים סיטואציה בלא הבחנה, כפי שיש הרוצים לעשות כן בימינו, בלי לוודא שאכן הגר עשוי לקיים תורה ומצוות עקב לימודיו בבית ספר דתי. כלומר לימודים בבית ספר דתי, אינם חלק מהליך הגיור, אלא כלי עזר שייגרם לגר להישאר דתי אחר הגיעו לגיל מצוות. ממילא כאשר דבר זה אינו מוכח כלל, אין כל ערך בשליחת הגר לבית ספר דתי. מתוך הבנה זו, גם לגיור סיטואציה של קטנים התנגדה הרבנות הראשית לישראל מכל וכל, ולא הסכימה להסתמך על מיעוט הפוסקים אשר התיר זאת במקרים חריגים ונקודתיים, לצורך גיור סיטואציה והמוני ללא כל הבחנה, דבר שלמעשה אין לו כל מקור מגדולי הפוסקים בדורות הקודמים כלל ועיקר.